

Duitse genocide in Afrika nog lang niet vergeten

[Achtergrond](#) - 24 mei 2017 - Auteur: Sibrand de Boer

Historici noemen het de eerste genocide van de 20e eeuw: de massamoord door Duitse keizerlijke troepen op het Namibische volk de Herero tussen 1904 en 1908. Meer dan honderd jaar later maakte de Bondsregering in juli 2016 officieel excuses aan de nabestaanden. Over de misdaden en eventuele herstelbetalingen spraken wetenschappers tijdens een lezing deze week in Amsterdam.

Genocide of volkerenmoord is pas sinds 1951 officieel een juridisch begrip en een misdaad. Toch twijfelt Thijs Bouwknecht van het NIOD niet over de vraag of het toegepast kan worden op gebeurtenissen die veel eerder plaatsvonden. “Namibië heeft een cruciaal bewijsstuk, een *Vernichtungsbefehl* van de Duitse generaal Lothar Von Trotha”, zegt hij. In het bevel geeft de generaal onomwonden de opdracht om de Herero, de oorspronkelijke bewoners van Duits-Zuidwest-Afrika (tegenwoordig Namibië), uit te roeien en het land aan Duitse kolonisten te geven.

'Deutscher Kolonialismus'

Het Deutsches Historisches Museum besteedde aandacht aan de genocide op de Herero in de tentoonstelling 'Deutscher Kolonialismus', die tot 14 mei in Berlijn te zien was. Over de eigen koloniale geschiedenis wordt in Duitsland sinds een aantal jaar flink gedebatteerd. [Lees meer](#)

De uitbreiding van het Duits grondgebied op het Afrikaanse continent was een late poging van het Keizerrijk om een koloniale mogendheid te worden. “Zuid-West-Afrika was een goed gebied voor kolonisten omdat er geen malaria was”, aldus Bouwknecht. Tot 1903 vestigden volgens hem zo'n 5000 Duitsers zich in het gebied. Op wrede wijze dwongen zij de Herero en de Nama, een ander volk in het gebied, om land op te geven, tot die in 1904 in opstand kwamen. Het Duitse leger sloeg de opstand hard neer: de Herero en de Nama werden neergeschoten, opgehangen of moesten in concentratiekampen dwangarbeid verrichten. Hun enige uitvlucht was de woestijn, waar hen ook een zekere dood wachtte. Naar schatting stierven in vier jaar tijd 100.000 mensen.

Excuses

Tijdens de lezing maandagavond in het Amsterdamse debatcentrum Spui 25 werd vooral gesproken over de vraag hoe je dergelijke verschrikkingen goed voor het voetlicht kunt brengen. Historicus Leonor Faber Jonker maakte er een tentoonstelling over voor het Holocaust Museum in Parijs. “Het museum wilde graag andere genocides dan de Holocaust in de tentoonstellingen opnemen en daarbij niet de aandacht vestigen op de verbanden tussen de genocide op de Herero en de Holocaust.” Het moest juist om die andere genocides gaan. Faber Jonker stond niet alleen stil bij de aanleiding en de misdaad zelf, maar ook bij de nasleep. Ze maakte dat zichtbaar door de penningen te tonen die de Herero om hun nek moesten dragen. “Die *tags* roepen nog steeds levendige herinneringen op, ze worden vaak doorgegeven van generatie op generatie.”

'De Herero zijn nog steeds gemarginaliseerd. Het meeste land is in handen van witte boeren, de Herero hebben moeite om te overleven'

De Bondsregering noemde de massamoord in juli 2016 voor het eerst officieel genocide. Van herstelbetalingen aan nabestaanden van de slachtoffers wilde Duitsland lange tijd niets weten. De Bondsregering onderhandelt sinds 2015 met de Namibische overheid over de vraag hoe er naar het verleden gekeken moet worden. Sinds 2017 spreken beide landen ook over eventuele andere betalingen naast de ontwikkelingshulp die het land krijgt.

Duitse herstelbetalingen

Een aantal nabestaanden gaan de onderhandelingen niet ver genoeg. Zij mogen niet deelnemen aan de gesprekken en vinden dat Duitsland tot herstelbetalingen verplicht is. Daarom daagden zij de Bondsregering in januari van dit jaar in de Verenigde Staten voor de rechter. Volgens Faber Jonker hebben zij wel een punt: “De Herero zijn vandaag de dag nog steeds gemarginaliseerd. Het meeste land is in handen van witte boeren, de Herero hebben moeite om te overleven.”

Aan herstelbetalingen kleven niet alleen voordelen, aldus historicus en cultuurwetenschapper Nicole Immler. Ze werkte mee aan een tentoonstelling in het Nationaal Militair Museum in Soest over de weduwen van Rawagede. Zij verloren hun mannen bij zuiveringsacties in voormalig Nederlands-Indië en kregen na een rechtszaak in 2011 een schadevergoeding van de Nederlandse staat. “De rechtszaak creëerde aandacht en bracht het publieke debat op gang, maar beïnvloedt ook hoe we naar het verleden kijken.” Volgens Immler werpt de rechtszaak teveel licht op de staat als dader en de vrouwen als slachtoffer, terwijl de vrouwen daarnaast ook overlevenden zijn. Toch was de uitspraak van groot belang: “Het toonde aan dat misdaden uit een koloniaal verleden nog lang niet

verjaard zijn.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/21434/duitse-genocide-in-afrika-nog-lang-niet-vergeten>